

Yttrande.
2021-10-25

M2021/01219

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar angående artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar.

Kungsörn Sverige (KÖS) inventerar kungsörn i Sverige på uppdrag av både Naturvårdsverket och Länsstyrelserna och har gjort så under många år. Vår förening har därför en god inblick i problematiken med illegal jakt och handel med hotade arter både vad det gäller rovfåglar och rovdjur. KÖS har även bistått olika myndigheter med sin sakkunskap och har sedan 2008 varit involverade som sakkunniga till Polisen/NOA i flera stora rättsmål gällande artskydds- och jaktbrott i Sverige. Ett av ärenden är det s.k. Stekenjokkmålet som tidsmässigt tog stor tid att utreda och som primärt hade förgreningar både till Storbritannien och Finland och med vidare kopplingar till många andra länder i EU och även övriga världen.

KÖS har läst igenom den mycket gedigna artskyddsutredningen och lämnar härmed följande synpunkter.

Sammanfattning

KÖS anser att denna utredning är väl genomarbetad och en viktig språngbräda för att Sverige ska få en modern och stark lagstiftning och anpassad till EU-lagstiftningen när det gäller artskyddet. Vi välkomnar framför allt de förslag som finns till ersättningssystem till staten och de skrivningar som gäller innehav av äggsamlingar där förslaget till ändringar i lagstiftningen gör att den kommer att harmonisera med våra nordiska grannländers lagstiftning. Där har det sedan länge varit förbud mot innehav av äggsamlingar. Samtidigt innebär denna skärpning i den svenska lagstiftningen att den skulle stämma överens med Bernkonventionens och Fågeldirektivets skrivelser.

KÖS ser att det finns förslag på uppdrag till vad olika myndigheter bör göra för att det ska bli en tydlighet över ansvarsområden för att förverkliga intentionerna i den nya lagstiftningen. Det är mycket viktigt och arbetet mot artskyddsbrottlighet måste prioriteras och kanske också leda till omprioriteringar i befintlig verksamhet hos berörda instanser som t.ex. samverka med ideella organisationer, statliga myndigheter, länsstyrelser, polis, tull, åklagarämbeten.

KÖS har läst igenom Europeiska kommissionens vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet, Bryssel den 12.10.2021 C(2021) 7301 final. Det dokumentet tar fasta på de skyldigheter som uppkommer genom artiklarna 12 och 16 i habitatdirektivet. Där fastställs ett strikt skyddssystem för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet. Dokumentet bygger huvudsakligen på relevanta domar från EU-domstolen och exempel på artskyddssystem som finns i olika medlemsstater. KÖS menar att det som står i denna vägledning ska harmonisera med de föreslagna åtgärderna i Artskyddsutredningens betänkande.

KÖS anser att Artskyddsutredningen är ett viktigt dokument som innebär ett starkare artskydd i Sverige och är viktigt för att värna den biologiska mångfalden i landet. Utredningen

är inte något som får kastas i papperskorgen för att det kanske finns intressenter som inte önskar få till denna förändring. Vi ingår i en europeisk gemenskap där artskyddet liksom bekämpandet av faunakriminalitet i högsta grad är en gemensam och gränsöverskridande verksamhet. Detta gäller i allra högsta grad fåglar och då måste EU:s regelverk implementeras i svensk lagstiftning så att det blir lika inom EU och förhoppningsvis även i Norge. KÖS förutsätter att Sverige tar sitt ansvar och det förväntar sig även EU att Sverige gör.

Generellt

Det är ett mycket bra arbete som utredningen har gjort. Utredningen är välskriven och den föreslagna lagstiftningen motsvarar bättre den EU-lagstiftning som finns inom området. Vi uppskattar det grundläggande arbetet som utredarna har gjort och de förslag som har utarbetats för att få den svenska lagstiftningen att bli starkare och mer harmonisera med andra länders lagar och med EU-lag. Vi vill särskilt lyfta fram det förslag som finns till **ersättningssystem till staten** när det gäller artskyddsbrott. Det är mycket viktigt att detta genomförs dels för att ersätta den skada som artskyddsbrott åsamkar nationen Sverige så att statens ansträngningar för artbevarande och bevarande av livsmiljöer synliggörs och effektiviseras och dels för att tydliggöra straffsatserna för artskyddsbrott i samband med fällande domar. Att tillämpa skadeståndsbelopp för fridlysta arter visar att fåglar och däggdjur och svensk natur har ett ekonomiskt värde och inte är något som man ostraffat kan förstöra hur som helst.

Artskyddsbrott och jaktbrott är ofta mycket svåra brott att utreda. Detta gäller speciellt rovdjur och rödlistade arter som örnar, falkar, ugglor m.fl. både levande, döda och i form av ägg. Upptäckandegraden av dessa brott är mycket låg, den ekonomiska vinsten hög och straffskalan låg. De tre sakerna i kombination med en tystnadskultur kring just illegal jakt mot rovdjur och rovfåglar gör att personer som håller på med denna typ av verksamhet löper liten risk att upptäckas. Om de blir föremål för en polisutredning och fälls i rättegång så är straffen låga och inte avskräckande. Genom ett ersättningssystem till staten där ersättningsvärdena sätts utifrån arters skyddsvärde, populationsnivå etc. som i Finland gör att det blir mer ekonomiskt avskräckande att döda stora rovdjur, örnar och andra rovfåglar. Detta gör också att vi kanske slipper se återfallsförbrytare, som i äggsamlarärendena, där personer som tidigare varit fällda, eller varit föremål för förundersökningar, ändå fortsätter med sin verksamhet.

Förutom detta anser KÖS att **förbudet mot innehav av fågelägg i äggsamlingar** är viktigt. Genom de skrivningar och förslag som finns till ändringar i lagstiftningen kommer den svenska lagstiftningen att likna våra nordiska grannländers lagstiftning. Där har det sedan länge varit förbud mot innehav av äggsamlingar. Samtidigt innebär denna skärpning i den svenska lagstiftningen att den stämmer överens med Bernkonventionens skrivelse 6. Där står det bl.a. följande;

Varje avtalsslutande part skall vidtaga lämpliga och nödvändiga lagstiftande och administrativa åtgärder för att säkerställa särskilt skydd av de arter av vilda djur som anges i bilaga II. I fråga om dessa arter skall i synnerhet följande vara förbjudet:

d. avsiktlig förstörelse eller insamling av ägg i naturen eller förvaring av dessa ägg, även i de fall då de är urblåsta.

Det harmoniserar också med Fågeldirektivets regler 5c och 6p som behandlar förbud mot insamling av fågelägg och att behålla dessa även om de är tomma samt förbud mot försäljning, transport för försäljning, förvaring för försäljning och salubjudande av bl.a. delar av fåglar.

Del 1 i utredningen Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar

I textmassan i utredningen vill KÖS lyfta fram de delar som vi anser allra viktigast när det gäller en ny och bättre lagstiftning för att komma till rätta med jaktbrott, artskyddsbrott och illegal handel med arter (jakthäleri och smuggling). Vi koncentrerar oss här mest på de enskilda lagparagrafer som vi tycker är allra viktigast att lyfta fram.

Sidan 109, 29 kapitlet.

KÖS anser att hela paragraf 2b är mycket bra och viktig.

För fridlysningsbrott döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet inom deras naturliga utbredningsområde

- 1. fångar eller dödar exemplar av djurarter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 20 § eller exemplar av vilda fåglar,*
- 2. samlar in, förstör eller skadar exemplar av vilda fåglars ägg eller bon eller bortför deras bon,*
- 3. stör vilda fåglar på ett sätt som har en påverkan på den lokala populationen och som inte saknar betydelse,*
- 4. stör sådana andra djur än fåglar som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 20 § p. 5, särskilt under deras föröknings-, övervintrings- och flyttperioder,*
- 5. förstör eller samlar in ägg av andra djurarter än fåglar, av de arter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 20 §,*
- 6. försämrar eller förstör fortplantningsområden eller viloplatser för andra arter än fåglar, av de arter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 20 § p. 5,*
- 7. plockar, samlar in eller förstör växter, av de arter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 20 §, eller*
- 8. försämrar eller förstör livsmiljöer för arter som framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap. 20 § p. 1–4.*

*Om gärning enligt första stycket omfattas av eller har vidtagits i enlighet med – ett tillstånd, – ett beslut om försiktighetsmått, – en meddelad dispens från fridlysningsreglerna i 8 kap, – undantag från fridlysningsreglerna enligt 8 kap. eller föreskrifter meddelade med stöd av 8 kap, eller – är tillåtlig enligt jaktlag (1987:259) eller fiskelag (1993:787) eller föreskrifter meddelade med stöd av dessa. ska inte dömas till ansvar enligt första stycket. Till ansvar för gärning som avses i p. 3 ska dömas endast om gärningen inte saknar betydelse för det intresse som ska skyddas. Är **brottet grovt**, döms för grovt fridlysningsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har avsett en särskilt hotad, sällsynt eller annars skyddsvärd art eller om det har utgjort led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller i vinstsyfte.*

När det gäller bedömningen av vad som är grovt artskyddsbrott anser KÖS att ett tillägg borde göras här vad gäller brottets avsikt. I den finska lagstiftningen <https://finlex.fi/sv/esitykset/he/2015/20150055.pdf> finns en skrivelse om hur man ska bedöma vad som är ett grovt naturskyddsbrott (sidan 19 och 20 i det dokumentet); *Brottet ska kunna bedömas som grovt, om det har begåtts på ett så omfattande och systematiskt sätt att gärningen tyder på särskild planmässighet. Brottet kan anses ha begåtts särskilt planmässigt också när det har föregåtts av omfattande förberedelser eller förhandsarrangemang som syftar till att förhindra att det uppdagas (RP 66/1988 rd, s. 61 och 135/II). Planmässighet kan komma fram också i samband med en gärning av engångsnatur.*

Särskild planmässighet kan visas t.ex. av att man minskar risken för att bli fast genom att vilseleda myndigheterna eller lämna felaktiga uppgifter eller av att man inom yrkes- eller näringsverksamhet ordnar verksamheten så att lagen systematiskt överträds som en del av verksamheten.

I de äggsamlingsmål som varit i Sverige den senaste 10-årsperioden har det förekommit planerade och gemensamma resor där ägg har plockats, dolda rum i husen där äggsamlingar förvarats, kodade och/eller feldaterade etiketter m.m. Allt sådant bör falla in under bedömningen grovt brott.

Sidorna 112-119

KÖS tycker att § 2 c, d, e, f är bra men under punkt 2f (nedan) har vi några synpunkter

2 f §.

För otillåten handel med fridlyst art döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet beträffande djur- och växtarter i som avses i 8 kap. 20 § p. 5, vilda fåglar eller myskoxe och järv, oavsett djurets levnadsstadium eller stadium i växtens biologiska cykel

- a. importerar, exporterar eller reexporterar ägg eller levande djur, växter,*
- b. förvarar eller transporterar ägg eller levande djur eller växter,*
- c. förvarar för försäljning eller bjuder ut till försäljning, säljer, köper eller byter levande eller döda djur, växter, ägg, fröer, sporer, eller delar av djur och växter, eller – andra varor där det i åtföljande dokument, på förpackning eller i märkning anges att varan utgör del av eller härrör från djur eller växter, eller där det finns någon annan omständighet som är ägnad att ge intrycket att varan utgör del av eller härrör från djur eller växter, eller*
- d. bryter mot ett villkor eller en bestämmelse som i det enskilda fallet har beslutats med stöd av en föreskrift som meddelats med stöd av 8 kap. 4 § denna balk.*

Gärning enligt punkten a med - för inte straffansvar om gärningen avser djur som åtkommit i enlig - het med en bestämmelse i jaktlagen (1987:259) eller föreskrift meddelad med stöd av den. Gärning enligt punkten b medför inte straffansvar om gärningen

- avser växter och andra djur än fåglar och det visas att varken växten eller djuret eller dess föräldrageneration har levt vilt, eller*
- avser växter och djur och det visas att exemplaret har tagits från naturen på ett lagligt sätt före den 1 januari 1999, eller*
- avser tillfällig förvaring i samband med omhändertagande för vård eller behandling på grund av sjukdom eller skada, eller*
- avser fasan, raphöna eller gräsand, eller*
- viddas i samband med tran - sitering i enlighet med CITES -förordningen.*

Gärning enligt punkten c medför inte straffansvar om gärningen avser

- handel med djur och ägg och det visas att djuret har fångats, dödats eller, i fråga om ägg, har samlats in, i enlighet med jaktlagen (1987:259) eller föreskrift som meddelats med stöd av den,*
- döda djur och ägg eller del eller vara av djur eller levande eller döda växter och det visas att exemplaret har tagits från naturen på ett lagligt sätt före den 1 januari 1999,*
- levande växter och andra djur än fåglar och det visas att varken växten eller djuret eller dess föräldrageneration har levt vilt*
- handel med döda djur som utgör ett naturligt led i en prepareringsverksamhet som bedrivs av den som har tillstånd för preparering,*
- förvar av eller handel med fasan, raphöna eller gräsand,*
- **döda exemplar av dalripa, rödhöna, klipphöna, ringduva, bläsgås, grågås, bläsand, kricka, stjärtand, skedand, brunand, vigg, bergand, ejder, sjöorre, fjällripa, tjäder, orre, sothöna, enkelbeckasin eller morkulla, eller***

- försäljning m.m. av döda djur eller växter eller delar därav som bedrivs inbördes mellan sådana museer och andra institutioner som har undantagits från kraven på tillstånd för viss prepareringsverksamhet.

År brottet grovt, döms för grov otillåten handel med fridlyst art till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har avsett en sär - skilt hotad, sällsynt eller annars skyddsvärd art eller om det har utgjort led i en brottslighet som ut - förts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller i vinst - syfte. För försök eller förberedelse till grov otillåten handel med fridlyst art döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Ansvar ska inte dömas ut enligt denna paragraf, om ansvar för gärningen kan dömas ut enligt 1 eller 2 e §§ eller enligt jaktlagen (1987:259) eller föreskrifter antagna med stöd av den eller enligt fiskelagen (1993:787) eller föreskrifter antagna med stöd av den.

Lagstiftningstexten bör vara generell och anpassad till annan lagstiftning så som exempelvis fridlysningsbestämmelserna istället för att lista arter, inte minst för att vara adaptiv över tid. Exempelvis bör lagtexten gällande "döda exemplar av..." följas av fridlysta arter i stället för en lista på arter lagen gäller (det som vi markerat med fet stil i texten). Enkelbeckasin som omnämns under strecksatsen "döda exemplar av..." är idag totalfredad från jakt.

KÖS menar också att förvärv av hjälpmedel måste användas mer vid påföljd/straff.

Sidan 130 § 12 c.

*Döms någon för brott som anges i 2 b, 2 e, 2 f, 2 g, 2 j, 2 k eller 2 m ska det artvärde som en fridlyst växt eller djur har som representant för sin art förklaras förverkat om det inte är uppenbart oskäligt. **Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fastställa artvärden för djur- och växtarter som regleras i detta kapitel.***

Mycket bra och viktig punkt.

Sidan 133 § 48.

*Dessutom ska viltets artvärde förklaras förverkat. **Viltets artvärde framgår av föreskrifter meddelade med stöd av 29 kap. 12 c § miljöbalken.***

Mycket bra.

Sid 158.

Här finns en rubrik i föreslagen lydelse till lagtext som heter "**Oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande**".

Den fällfångst som finns i Sverige idag är omfattande. Det fanns 177 godkända fällor 2016 varav 56 var selektiva. Dessa fällor kan fånga lite vad som helst t.ex. tunnelfällor för räv som kan fånga lodjur, vargar och till och med små björnar. Även fåglar som kungsörn, havsörn och berguv fångas i fällor, t.ex. norsk kråkfälla, som de ej är avsedda för. Mörkertalet vad gäller bifångst kan vara stort och det registreras ingenstans idag. Jägaren har enligt föreskrift rätt att avliva fredade arter om djuret är så skadat att det av jägaren bedöms att det inte kommer att klara sig.

Under punkt 2.3.6 "System för övervakning av oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande av arter i bilaga 4" i Europeiska kommissionens vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet, Bryssel den 12.10.2021 C(2021) 7301 final, står följande;

"I artikel 12.4 krävs att det införs ett system för att övervaka oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande av de djurarter som förtecknas i bilaga 4 a. Övervakningssystemet måste vara

tillräckligt stabilt för att kunna förvärva tillförlitliga uppgifter om hur alla verksamheter som kan medföra risk för oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande påverkar de berörda arterna. Den insamlade informationen måste kunna användas till en tillförlitlig uppskattning av oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödande, som tillsammans med resultaten av övervakningen av de berörda arternas bevarandestatus leder till ett informerat beslut om huruvida det behövs bevarandeåtgärder för att säkerställa att det inte blir betydande negativa följder för dem”

KÖS menar att denna del måste ses över och ett rapporteringskrav införas.

Sid 163.

Angående skrivningen om upphävandet av gamla beslut.

Upphävande av gamla beslut

78 § Beslut om fridlysning som har fattats av länsstyrelsen, med stöd av naturvårdslagen (1964:822), eller miljöbalken (1998:808) får upphävas samma länsstyrelse som fattat beslutet eller den länsstyrelsen som den länsstyrelse som fattat beslutet nu ingår

Här bör det väl in ett ord "av" d.v.s. "Beslut om fridlysning som har fattats av länsstyrelsen, med stöd av naturvårdslagen (1964:822), eller miljöbalken (1998:808) får upphävas **av** samma länsstyrelse som fattat beslutet eller den länsstyrelsen som den länsstyrelse som fattat beslutet nu ingår i".

Sidorna 826-834.

Avsnitt 9.10.1 i utredningen "**Brott för vilka naturvårdslagens förverkandepåföljd kan utdömas (i Finland)**" är det relevant att utredningen har tagit upp.

Naturvårdsverket har ju undersökt detta med ett ersättningssystem till staten tidigare (2016).

KÖS har information att om det inom EU bland annat på Bernkonventionen expertmöte i Tunisien 2015 gällande illegal jakt på fåglar "Tunis Action Plan by CMS" samt på ett möte i Strasbourg i oktober 2015 "5th Meeting of the Group of Experts on the Conservation of Birds 12-13 October 2015" har redogjorts för den finska ersättningslistan till staten. Detta har väckt stort intresse i och med att det inte finns något liknande system i de andra medlemsländerna inom EU. Den finska modellen är något som ses som en förebild och den kan komma att bli en realitet inom EU. Då är det bra att detta genomförs redan nu i grann- och EU-landet Sverige.

Sidan 837-852.

Avsnitt 9.12 och framåt i utredningen "**Äggsamlingar**" är mycket välskriven och bra utredd.

Del 2 i utredningen Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar

I denna del tas det bland annat upp vilka ansvarsområdet som olika myndigheter har eller bör ha för att det svenska artskyddet ska fungera bättre och harmonisera med EU-lagstiftningen och andra konventioner som Sverige förbundit sig till. Också detta avsnitt är välskrivet och genomtänkt. KÖS har här en del kommentarer.

Sid. 913.

Avsnitt 10.8 Förslag: Tydlig information om olika skyddsformer och begrepp.

Utredningens förslag: Naturvårdsverket får i uppdrag att ta fram och på sin webbplats göra tillgänglig tydlig, samlad information om vad fridlysning, rödlistning, CITES-listning, med flera begrepp som gäller biologisk mångfald, innebär och vad som skiljer de olika begreppen åt.

Detta anser KÖS vara ett bra förslag. Det är viktigt att detta görs så det blir enklare för alla att hitta och sätta sig in i vad som gäller.

Sid. 961.

Avsnitt 11.6 Förslag: Tillämpningsområde för 8 kap. miljöbalken.

*Utredningens förslag: Bestämmelserna i 8 kap. miljöbalken ska tillämpas i Sverige och i Sveriges ekonomiska zon. I fråga om jakt efter fåglar och däggdjur, även illegal jakt, finns bestämmelser med **motsvarande innebörd i jaktlagen** (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). 8 kap. miljöbalken gäller inte heller fiske. I fråga om fiske finns bestämmelser med motsvarande innebörd i förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.*

Vad gäller skrivningen i förslaget om motsvarande innebörd i jaktlagen så finns det inte ordagrant och tolkas därför annorlunda. Då det gäller flera paragrafer i jaktförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter avseende jakt saknas koppling till sanktionsmöjlighet – d.v.s. att inleda förundersökning som kan leda till åtal och fällande dom. KÖS tycker att de olika lagstiftningarna ska synkroniseras.

Sid. 988.

Avsnitt 11.8.2. Förslag: Livsmiljöunderlagens omfattning

Utredningens förslag: Införa bemyndigande i miljöbalken om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får reglera livsmiljöunderlagens omfattning vad avser arter och livsmiljöer.

Vi anser att innehållet kommer stärka skyddet av arter. KÖS stödjer detta förslag liksom det som står i nästa avsnitt 11.8.3 på sidan 989, se nedan.

Förslag: Livsmiljöunderlagens övergripande innehåll och framtagande

Utredningens förslag: I artskyddsförordningen ska det införas en bestämmelse som anger vad ett livsmiljöunderlag ska innehålla. Livsmiljöunderlaget ska innehålla en sammanfattande redogörelse för de av länsstyrelsen kända förhållandena med avseende på artskyddet och de fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade arternas behov i länet. Det ska också innehålla en redogörelse för vilka befintliga verksamheter som man vet utgör ett hot mot dessa arter inom länet samt hur dessa påverkar arterna. Ett livsmiljöunderlag ska också analysera brister i landskapet och identifiera de förstärkningsåtgärder som behövs i form av ny- eller återskapade strukturer och livsmiljöer. Behov av tillkommande områdesskydd ska analyseras av berörda myndigheter och tillföras underlaget, även vid uppdateringar. I livsmiljöunderlaget

ska det också finnas en redogörelse för vilka brister som föreligger i kunskapsunderlaget. Livsmiljöunderlaget ska utformas på det sätt som är lämpligt med hänsyn till förhållandena i olika delar av landskapen inom länet. Livsmiljöunderlaget för länet ska innehålla den information som anges i artskyddsförordningens bilaga 8 och vara färdig senast den 31 december 2027. Underlaget ska därefter revideras minst vart femte år.

Sid 990

Avsnitt 11.8.4 Förslag: Livsmiljöunderlagens beståndsdelar.

Utredningens förslag: Livsmiljöunderlagen bör, i syfte att kunna ligga till grund för en adaptiv förvaltning, innehålla följande delar:

1. *Beskrivning av länet som grundar sig på aktuell information om länets naturmiljö och artförekomster. Även information om områden utanför länet måste beaktas. Informationen kan avse mark- och vattenförhållanden, andel lövträd/barrträd, skogsbeståndens ålder, klimat, förändringar (trender), fridlysta, hotade och regionalt prioriterade arter och deras livsmiljöer (fortplantningsområden, viloplats med mera), rekreativvärden och andra ekosystemtjänster, kulturella värden, exploateringsintressen (bebyggelse, vägar med mera) och eventuell renskötsel. Information kan till exempel sökas i underlag som sammanställts till länsstyrelsernas handlingsplaner för grön infrastruktur. Information som är relevant för artskyddet finns också i det underlag som länsstyrelsen tar fram i samband med samverkan inför prövningen enligt den nationella planen för prövning av elproducerande vattenkraft i syfte att förse verksamheterna med moderna miljövillkor. Underlag kan också finnas i länsstyrelsernas åtgärdsprogram och förvaltningsplaner i vattenförvaltningen. Generell information om arters trender finns i Sveriges rapportering till EU enligt fågel- och livsmiljödirektiven, i miljömålsuppföljningen och i miljöövervakningen. Viktiga brister i kunskapsunderlaget ska anges, liksom vilka möjligheter det finns att åtgärda dessa brister.*
2. *Analys utifrån bakgrundsbeskrivningen. Nästa steg är att genomföra en analys av beskrivningen. Bland annat ingår att analysera var i landskapet det finns goda förutsättningar att finna fridlysta, hotade eller regionalt prioriterade arter samt var det finns brister i landskapet och behov av restaurering. Även en regional bristanalys ska göras. Av analysen bör framgå vilka typer av verksamheter som på olika sätt utgör hot mot de fridlysta arterna och vilka försiktighetsmått som behöver vidtas för att minimera eller helt undanröja hotet.*

KÖS menar att mycket av kartläggningen redan är gjord, varför mer resurser borde läggas på uppföljning av efterlevnad - alltså tillsyn som är eftersatt i hela vårt land. KÖS tycker att tillsynen behöver prioriteras där vi kan ta efter Norges arbetssätt med Statens Naturoppsyn, SNO, som har en tillsyn som uppenbart fungerar!

Sid 1000.

Avsnitt 11.8.7 Förslag: Uppföljning av livsmiljöunderlagen.

Utredningens förslag: *Uppföljningen av livsmiljöunderlagen ska bidra till en målinriktad och kontinuerlig beskrivning och utvärdering av naturens och landskapets tillstånd, dess förändringar, orsaker till förändringar samt konsekvenserna av förändringarna ska minst omfatta*

- *tillståndet för landskap, biotoper och arter för att uppfylla internationella rättsliga skyldigheter,*

- bevarandestatus för naturtyper och arter av gemenskapsintresse,
- oavsiktlig fångst eller oavsiktligt dödande av de djurarter som förtecknas i livsmiljödirektivets bilaga IV a, liksom de europeiska fågelarterna och deras livsmiljöer. Prioriterade naturtyper och prioriterade arter måste beaktas särskilt. • status för andra listade biotoptyper och andra biologiska egenskaper (se bilaga III till ramdirektivet om en marin strategi), förekomst av invasiva arter.

Länsstyrelsen ska härvid använda sig av befintlig övervakning och insamling av kunskap. Övervakning och rapportering av oavsiktligt dödande eller oavsiktlig fångst förutsätter att våra övriga förslag om detta genomförs. Övrig övervakning bedömer vi kan ske inom ramen för etablerade system.

När det gäller det sista stycket om länsstyrelsen så anser KÖS att övervakning och tillsyn måste förstärkas. Den är mycket bristfällig idag och måste bli betydligt bättre.

Sid 1005.

Avsnitt 11.10 Förslag: Viss påverkan på fridlysta arter ändrar naturmiljön väsentligt.

Utredningens förslag: Den som avser vidta en åtgärd som inte kräver tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken eller dispens från fridlysningsregler men som kan antas påverka fridlysta arter eller deras livsmiljöer i strid med fridlysningsbestämmelserna i 8 kap. miljöbalken ska anmäla åtgärden för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

En anmälan ska innehålla en redovisning av på vilket sätt åtgärden kan komma att påverka fridlysta arter samt en redovisning av de åtgärder som planeras för att försäkra sig om att åtgärden inte riskerar att överträda de förbud som följer av fridlysningsreglerna i 8 kap. miljöbalken. Redovisningarna ska ta utgångspunkt i aktuellt livsmiljöunderlag.

KÖS anser att innehållet kommer stärka skyddet av arter.

Sid 1007.

Avsnitt. 11.12 Förslag: Tydliggör ideella miljöorganisationers klagorätt

Utredningens förslag: Inför en ändring i 16 kap. 13 § miljöbalken som tydliggör att överklagbara beslut som fattats med stöd av 8 kap. miljöbalken eller med stöd av föreskrifter som meddelats med stöd av 8 kap. får överklagas av de ideella föreningar eller andra juridiska personer som anges i bestämmelsen. En översyn bör göras av klagorättsregler i såväl miljöbalken som i de andra lagar som kan bli aktuella i fråga om tillgången till effektiva rättsmedel, såväl enligt vad som följer av Aarhuskonventionen som av EU-rätten.

Här är det viktigt att ideella organisationer även har rätt att överklaga t.ex. reservatsbeslut vilket bör tydliggöras även i lagtexten.

Sid 1028.

Avsnitt 12.6.1 Förslag: Förbud att avsiktligt fånga eller döda exemplar av fåglar.

Utredningens förslag: Med de undantag som följer av jaktlagstiftningen är det förbjudet att avsiktligt eller genom att acceptera en sådan konsekvens av sitt handlande, fånga eller döda exemplar av fågelarter som förekommer naturligt i vilt tillstånd i Europa.

Avsiktlighetsrekvisitet ska tolkas så att det är förbjudet att genomföra åtgärder och verksamheter med det accepterade resultatet att en eller flera fågelindivider dödas eller infångas, trots att detta inte är syftet med åtgärden.

Här vill KÖS uppmärksamma utredningen att efter att de nya jakttiderna fr.o.m. 1 juli 2021 genomfördes så har skydds jakt på eget initiativ ökat gällande fler arter i bilaga 4 i jaktförordningen. Gäller även 28 §§ i jaktförordningen. För att kunna efterleva EU:s rapporteringskrav måste det finnas godtagbar kontroll av den skydds jakt som beviljas. Detta sker inte idag. Här krävs ett lagförslag på inrapportering, tillsyn och kontroll från de myndigheter som är berörda.

Sid. 1029.

Avsnitt 12.6.2 Förslag: Förbud att avsiktligt förstöra eller skada fåglars ägg och bon

Utredningens förslag: Det är förbjudet att avsiktligt, eller genom att acceptera en sådan konsekvens av sitt handlande, förstöra eller skada exemplar av fåglars ägg och bon. Avsiktlighetsrekvisitet ska tolkas så att det är förbjudet att genomföra åtgärder och verksamheter med det accepterade resultatet att ett eller flera fågelägg eller fågelbon förstörs eller skadas, trots att detta inte är syftet.

Mycket bra och viktig formulering.

Sid. 1037.

Avsnitt 12.6.4 Förslag: Förbud att samla ägg

Utredningens förslag: Det är förbjudet att samla in ägg från fåglar som förekommer vilt inom EU:s europeiska territorium. Vad gäller rötägg kan dessa, enligt 3 § jaktlagen, likställas med levande ägg.

Mycket bra och viktig formulering.

Sid. 1038-1039.

12.6.5 Förslag: Förbud att innehav av fågelägg

*Utredningens förslag: Det är förbjudet att inneha fågelägg. Förutsatt att innehavet framstår obetydligt med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas medges **vissa undantag** från förbudet. Förbudet gäller exemplar och därmed också från första ägget. Naturhistoriska riksmuseet ska vara undantaget från förbudet.*

Detsamma gäller institutioner för forskning och undervisning som har beviljats tillstånd av Naturvårdsverket. Naturvårdsverket ska föra register över beviljade tillstånd och innehavaren av tillstånd ska dokumentera de egna samlingarna. I fråga om jakt finns bestämmelser i jaktlagen (1987:259) eller föreskrifter antagna med stöd av den.

Bra skrivning. I rubriken borde ordet "av" strykas så att den lyder "Förbud att inneha fågelägg" alternativt "Förbud mot innehav av fågelägg". KÖS funderar på vad som menas med "vissa undantag". De måste specificeras.

Sid. 1046.

Formuleringen

"Sammantaget ser vi inte att det skulle finnas något värde i att ange en gräns vad gäller antal. Innehav ska vara förbjudet från första ägget".

KÖS stödjer detta eftersom vi har med en samlarkultur att göra som lätt blir en besatthet.

Sid 1048.

Avsnittet 12.6.6 Förslag: Befintliga äggsamlingar kan överlämnas.

Utredningens förslag: Befintliga äggsamlingar ska under en övergångsperiod och även sedan förbudet trätt i kraft kunna överlämnas till myndighet. Naturvårdsverket får i uppdrag att, i samråd med Naturhistoriska riksmuseet, länsstyrelserna, Polismyndigheten och Statens jordbruksverk, upprätta föreskrifter för vad som ska gälla vid sådant överlämnande.

Bra skrivning. Om lagstiftningen träder i kraft 1 juli 2022 så bör förslagsvis övergångsperioden vara ett år så att stopptiden sätts till 2023-07-01.

Sid 1052.

Avsnittet 12.6.8 Förslag: Förbud att avsiktligt störa vilda fåglar.

Utredningens förslag: Med de undantag som följer av jaktlagstiftningen är det förbjudet att avsiktligt eller genom att acceptera en sådan konsekvens av sitt handlande, störa vilda fåglar i deras naturliga utbredningsområde, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse för att bibehålla populationen på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå. Störningen ska inte anses sakna betydelse om

- den handling (verksamhet eller åtgärd) som innebär en störning, ensam eller tillsammans med andra störningar, påverkar hotade eller regionalt prioriterade fågelarter omedelbart vid häckningen eller uppfödningen,*
- den handling (verksamhet eller åtgärd) som innebär en störning, ensam eller tillsammans med andra störningar, innebär att viktiga livsmiljöer för hotade eller regionalt prioriterade fågelarter försvinner,*
- den handling (verksamhet eller åtgärd) som innebär att en störning, ensam eller tillsammans med andra störningar, medför att kontinuerlig ekologisk funktion inte kan upprätthållas för arten i det aktuella närområdet,*
- påverkan på den lokala populationen innebär att populationen på regional eller nationell nivå påverkas negativt, till exempel genom att artens nationella utbredningsområde förändras.*

När det gäller vilka krav på försiktighet som kan ställas på en åtgärd eller verksamhet som inte syftar till att skrämja fåglar för att dessa ska anses sakna betydelse ska hänsynsreglerna i miljöbalkens 2 kap. tillämpas.

KÖS förutsätter att sådana störningar som är uppsåtliga är straffbara och ska resultera i böter enligt den förhoppningsvis nya taxa för arterna som kommer att införas efter finsk modell. Den första punkten tar inte hänsyn till de förenade målen C 473/19 och C 474/19 där EU-domstolen (4 mars 2021) klargjorde att alla arter, även om de har gynnsam

bevarandestatus, ska skyddas enligt Fågeldirektivet. Därtill gäller skyddet inte bara populationer av arter utan individer. Därför bör formuleringarna i lagtexten ändras så att dessa betänkanden tas hänsyn till, tillika EU-direktiven.

Sid 1064.

Avsnittet 12.7 Implementering av livsmiljödirektivets artikel 12 a–c.

Här vill KÖS betona att de tre punkterna ska tolkas gemensamt och inte var för sig, vilket ofta görs i Sverige då det t.ex. gäller jakt på stora rovdjur.

Sid 1106.

Avsnittet 12.13 Förslag: Dispens från fridlysning söks hos tillsyns- eller prövningsmyndigheten.

*Utredningens förslag: Av dispensbestämmelsen ska framgå att dispens från fridlysningsreglerna söks hos den myndighet som utövar tillsyn över områden samt djur och växter enligt **miljötillsynsförordningen**. Det innebär i praktiken länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen. Uppkommer dispensfrågan inom ramen för ett tillståndsärende enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken ska frågan prövas där. Om den uppkommer inom ramen för en 12:6-anmälan ska frågan prövas i samband med den, alltså samtidigt med anmälan.*

Här vill KÖS påtala att det när det gäller jakt finns inte ett uttalat tillsynsansvar för dessa myndigheter utan det hänvisas oftast till polisen.

Sid 1130.

Avsnitt 12.16.7 Förslag: Myndigheter får förelägga eller meddela villkor om övervakning eller rapportering.

*Utredningens förslag: Det ska införas regler om skyldighet att i rimlig utsträckning övervaka och till tillsynsmyndigheten **rapportera oavsiktlig fångst och oavsiktligt dödade av djur** av sådan art som listas i bilaga IV a till livsmiljödirektivet samt om att markägare, befälhavare med flera ska vara skyldiga att anmäla om de hittar döda eller fångade djur av sådana arter. Det är ytterst myndigheterna som ska erinra om detta ansvar genom förelägganden och villkor.*

Det är viktigt att lagtexten klargör vart detta ska rapporteras.

Sid. 1133.

Avsnitt 12.18 Förslag: Utred föreskrifter om att luftledning för el ska säkras mot risker för fågellivet.

Utredningens förslag: Regeringen ska utreda att införa föreskrifter om att luftledning för el-överföring ska säkras mot risker för fågellivet från kollisioner med linor och elolyckor.

Mycket bra och viktig punkt. I många länder t.ex. i Tyskland finns redan lagstiftning mot detta men tyvärr inte i Sverige. Elbolagens egna åtgärder för att minska dödligheten går för långsamt och här måste en svensk lagstiftning införas så att Bernkonventionens direktiv 110 kan uppfyllas. KÖS stödjer således att detta ska utredas och arbetas vidare med.

Sid. 1245.

Avsnitt 14.9 Förslag: Krav att ägg ska innehålla embryo tas bort.

Utredningens förslag: Ta bort krav på att ägg ska innehålla embryo.

Bra och viktig punkt så att formuleringen i denna del i den svenska lagstiftningen rättas till så att den överensstämmer både med Bernkonventionen och Fågeldirektivet.

För Kungsörn Sverige

Calle Zetterlund, ordförande
Hans-Jonsvägen 30
821 61 Arbrå

Org.nr 802455-5099

info@kungsorn.se